

Stockholms
universitet

Kriminologiska institutionen

Kvinnors våld mot män i en nära relation

En studie baserad på kvalitativa intervjuer med
yrkesverksamma personer om män som offer

Examensarbete 15 hp

Kriminologi
Kriminologi III (30 hp)
Vårterminen 2011
Jenny Engerdahl

Sammanfattning

I denna studie har jag undersökt vilka genusförställningar som konstrueras i samtal om män som offer för kvinnors våld i en nära relation. Studien baseras på fyra semi-strukturerade intervjuer med yrkesverksamma personer som har träffat män som utsatts för våld av en kvinnlig partner. Jag har utgått från ett genusteoretiskt perspektiv för att studera följande frågeställningar:

- Vilka genuskonstruktioner görs i diskussioner med yrkesverksamma personer kring mannen som har utsatts för våld av en kvinnlig partner?
- Hur överensstämmer intervjudeltagarnas föreställningar om mannen som offer i förhållande till ”det idealiska offret”?

För att studera genuskonstruktioner och bilden av ett offer har jag haft socialkonstruktivism, genusteori med inriktning maskulinitetsforskning och Christies teori om ”det idealiska offret” som teoretiska utgångspunkter. Jag har även utgått från både kvantitativ och kvalitativ tidigare forskning inom området.

De fyra intervjudeltagarnas konstruktioner skiljer sig åt något utifrån kön och ålder där de äldre intervjudeltagarna har intagit en mer aktiv roll i konstruktionen av män som offer genom att de har pratat om sin uppfostran, och ett ”gammalt tänk” från deras tid där mannen ska vara stark och kunna ta ett slag utan att det är särskilt allvarligt. Den uppfostran som de har pratat om handlar om att en man inte ska slå en kvinna, vilket kan göra att en man som utsätts för våld av en kvinnlig partner inte slår tillbaka. De yngre däremot har tagit upp att dessa attityder och stereotyper finns, men de har distanserat sig genom att de inte själva har gjort sig aktiva i konstruktionerna av dessa.

I samtalen har olika områden diskuterats, som vilka män som söker hjälp efter att ha utsatts för våld av en kvinnlig partner, vilken typ av våld som används, möte med rättsväsendet och utvecklingen inom detta område. Intervjudeltagarna har berättat om helt vanliga män, som inte utmärktes av någon speciell ålder, klass eller etnicitet, som utsatts för psykiskt eller fysiskt våld av sin partner och där vissa inte har vågat anmäla händelsen av rädsla för hur de ska bemötas av polisen. Intervjudeltagarna har visat upp en föreställning om mannen som stark och som snarare motsvarar en föröväre än ett offer och som därmed inte ses som ”ett idealiskt offer” som kan få offerstatus i samhället, eftersom ett ”idealiskt offer” bland annat kännetecknas av att vara svag.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	1
1.2 Avgränsningar och definitioner	1
1.3 Bakgrund	2
1.4 Kriminologisk relevans	3
2 Teori	4
2.1 Socialkonstruktivism	4
2.2 Genus och genusteori	5
2.2.1 Maskulinitetsforskning	6
2.3 ”Det idealiska offret”	7
3 Tidigare forskning	8
3.1 Våld mot kvinnor och män i nära relationer – Brå 2009	8
3.2 Typ av våld i en heterosexuell relation – Archer 2002	9
3.3 Unga mäns gestaltningar av offererfarenheter – Burcar 2005	9
3.4 Stereotyper inom brittisk polis vid våld i nära relationer – Grady 2002	10
4 Metod	12
4.1 Val av metod	12
4.1.1 Intervjuguide	13
4.2 Intervjudeltagarna	14
4.3 Etiska ställningstaganden	15
4.4 Genomförande av intervjuerna	16
4.4.1 Transkribering	17
4.5 Förförståelse och forskarens roll	18
4.6 Reliabilitet och validitet	18
4.7 Analysmetod	19
4.7.1 Genomförande av analysen	21
5 Resultat och analys	21
5.1 De utsatta männen	21
5.2 Våldets karaktär	23
5.3 Möte med rättsväsendet	24
5.4 På väg mot en förändring	25
6 Slutdiskussion	27
7 Litteraturlista	31
8 Bilagor	33

1 Inledning

Våld i nära relationer är ofta synonymt med mäns våld mot kvinnor då det är den typen av våld som har fått mest uppmärksamhet. Männerna är förövarna och kvinnorna offer¹. Däremot är det omvända, där mannen är offret och kvinnan förövaren, inte lika känt och män som offer är ett relativt ouppmärksammat område vid våld i nära relationer.

I denna studie har jag intervjuat personer som i sin vardag möter män som har utsatts för våld av en kvinnlig partner. Utifrån deras berättelser har jag undersökt förklaringarna till om, och i sådana fall varför, kvinnors våld mot män inte tycks anses vara lika allvarligt som det omvända.

1.1 Syfte och frågeställningar

I studien använder jag ett genusteoretiskt perspektiv för att studera konstruktioner av män som offer för våld av en kvinnlig partner utifrån semi-konstruerade intervjuer med fyra yrkesverksamma personer, som själva har träffat män som har utsatts för denna typ av våld. Jag anser att det är intressant dels för att se till vilka föreställningar om manligt och kvinnligt som har framkommit i berättelserna, och dels för att se om detta kan vara en orsak till att män som offer för våld i en nära relation är ouppmärksammat i samhällsdebatten. Syftet med denna studie har därför varit att se vilka genusförställningar som konstrueras i samtal om män som offer för kvinnors våld i en nära relation. Jag har studerat hur intervjudeltagarna diskuterar den utsatte mannen och hur han framställs som offer. De två frågeställningar som jag har utgått ifrån är:

- Vilka genuskonstruktioner görs i diskussioner med yrkesverksamma personer kring en man som har utsatts för våld av en kvinnlig partner?
- Hur överensstämmer intervjudeltagarnas föreställningar om mannen som offer i förhållande till ”det idealiska offret”?

1.2 Avgränsningar och definitioner

På grund av tidsramen för detta examensarbete har jag avgränsat mig till att endast diskutera män som har utsatts för våld av en kvinnlig partner, och jag har därmed valt att endast se till heterosexuella förhållanden och uteslutit homosexuella förhållanden. Denna avgränsning har gjorts eftersom mäns våld mot kvinnor är mer omdebatterat, och jag har vänt på det för att se till genuskonstruktionerna när mannen är offer i en händelse där en kvinna är förövaren, för att se hur detta påverkar mannens offerskap. Jag har även avgränsat mig till att intervjua yrkesverksamma

---

1 WHO 2002, s 89

personer som kommer i kontakt med de utsatta männen innan en eventuell rättegång eftersom jag även vill diskutera fall där en polisanmälan inte har upprättats. Jag har inte gjort någon medveten avgränsning vad gäller de utsatta männen gällande klass, ålder eller etnicitet, utan det har handlat om de som intervjudeltagarna har träffat. Det handlar dock om vuxna män och därmed ser jag inte till tonåringar som utsatts för denna typ av våld.

Min definition av *en nära relation* är en man och en kvinna som lever i ett samboförhållande, ett särboförhållande eller i ett äktenskap. Begreppet *våld* har jag valt att definiera med fysiskt våld, som till exempel knuffar, sparkar eller slag, och psykiskt våld, så som direkta eller indirekta hot mot partnern eller eventuellt barn². I min definition av *yrkesverksamma personer* ingår inte enbart de med en fast anställning utan även personer som jobbar ideellt i en förening har inkluderats.

För att definiera begreppet *brottsoffer* använder jag mig av första paragrafen i FN:s definition av offer för brott i ”Deklaration om grundläggande rättsprinciper för offer för brott och maktmissbruk” från 1985³:

1. “Offer” innebär personer som, enskilt eller gemensamt, har lidit skada, inklusive fysisk eller psykisk skada, känslomässigt lidande, ekonomisk förlust eller väsentlig försämring av sina grundläggande rättigheter, genom handlingar eller underlåtelser som strider mot strafflagar som gäller i Medlemsstaterna, inklusive de lagar som förbjuder brottsligt maktmissbruk⁴.

1.3 Bakgrund

Från att fokus mestadels legat på gärningspersonerna⁵ inbegreps begreppet brottsoffer mer och mer i forskningen på 70-talet. Ett nytt ämne, viktimologi, som behandlade brottsoffer introducerades och två specifika grupper utsatta för våld kunde ses, kvinnor och barn⁶.

En kvinna som utsatts för våld av en man i en nära relation har inte alltid fått en offerstatus i samhället, bland annat på grund av att gärningspersonen är en närstående⁷. Men i och med kvinnojournalers arbete för att lyfta fram kvinnan som offer har våldet gått från hemmets lyckta dörrar

---

2 [www.socialstyrelsen.se 26/4-2011](http://www.socialstyrelsen.se/26/4-2011)

3 FN 1985

4 Ibid. s 3

5 I texten kommer jag genomgående att använda begreppet gärningsperson istället för det väl förekommande begreppet gärningsman, för att tydliggöra att positionen inte är könsbunden.

6 Åkerström och Sahlin 2001, s 8f

7 Christie 2001, s 49

till att uppmärksammas utanför väggarna och ses som ett samhällsproblem⁸. Kvinnojourernas arbete inom politiken har lett till en ny lagstiftning⁹, grov kvinnofridskränkning, som är en brottsrubricering för olika övergrepp mot en kvinna av en man i en tidigare eller nuvarande nära relation¹⁰. Enligt kvinnojourers teorier kan orsakerna till mäns våld mot kvinnor finnas i maktrelationen mellan män och kvinnor. De överordnade männen utövar makt mot kvinnorna¹¹.

Att våld i nära relationer ofta är lika med mäns våld mot kvinnor går att se på flera håll, inte minst i WHO:s rapport från 2002 där de under rubriken ”Violence against intimate partners” skriver att eftersom kvinnor är de som oftast utsätts för våld i en nära relation kommer endast kvinnors utsatthet att diskuteras¹². Forskning har visat att kvinnor utsätts för våld av män i högre utsträckning än det omvända, men de har även visat på att män utsätts för våld av kvinnor¹³, något som inte fått lika stor uppmärksamhet.

Fokus på kvinnan som offer går även att se i antalet stödjourer som finns i Sverige. För kvinnor finns idag ROKS, Riksorganisationen för Kvinnojourer och Tjejjourer i Sverige, med ca 100 anslutna jourer¹⁴. Det finns även SKR, Sveriges kvinno- och tjejjourers riksförbund med ca 70 anslutna jourer¹⁵. För män finns Sveriges Mansjourers Riksförbund med 7 anslutna jourer som arbetar för utsatta män¹⁶. Det finns även mansmottagningar som dock arbetar med våldsbenägna män, snarare än män som brottsoffer¹⁷. Detta visar att män som offer har få ställen att vända sig till för att få stöd när de har utsatts för våld.

1.4 Kriminologisk relevans

Som visats har fokus legat mestadels på mäns våld mot kvinnor när det handlar om våld i nära relationer. Jag anser att det är relevant att även fokusera på det omvända med kvinnors våld mot män för att se hur genuskonstruktioner förhåller sig till föreställningar av ett offer, och om det påverkar debatten om offer och förövare vid våld i en nära relation.

---

8 Andersson och Lundberg 2001, s 63f

9 Ibid. s 66

10 www.lagboken.se – grov kvinnofridskränkning (lag 1999:845). Hämtad 16/6-2011

11 Andersson och Lundberg 2001, s 81

12 WHO 2002, s 89

13 Grady (2002, s 79) påvisar att studier sedan 70-talet visat upp både män och kvinnor som förövare.

14 www.roks.se 26/4

15 www.kvinnojour.se 26/4

16 www.mansjouren.se 26/4

17 www.mansmottagningen.se 26/4

Det har tidigare skrivits flera uppsatser inom detta ämne av studenter på Stockholms Universitet, både ur ett genusteoretiskt perspektiv och utan. I en uppsats har högskolestuderande intervjuats om sin syn på män och kvinnor och våld i nära relationer¹⁸ och i en annan uppsats har män som utsatts för detta våld intervjuats¹⁹. Min uppsats har beröringspunkter med dessa på det sättet att den tar upp män som offer för våld i nära relationer, men den skiljer sig på det vis att jag har valt att fokusera på den bild som ges av professionella personer som har kunskap om detta område utifrån möten med dessa män. Jag anser att det är relevant att se till olika orsaker till varför debatten inte tar upp män som offer, och i denna uppsats har en eventuell orsak, genusföreställningar, undersökts.

2 Teori

Jag använder mig av tre teoretiska utgångspunkter, social konstruktivism, genusteori och ”det idealiska offret”.

2.1 Socialkonstruktivism

Konstruktivismen innebär att verkligheten inte är objektiv, det är inte givet hur vi ska bete oss utan den sociala verkligheten med till exempel identiteter och manligt och kvinnligt är konstruerat. Inom socialkonstruktivismen sker detta bland annat genom att människor i interaktion konstruerar till exempel meningar och regler²⁰. Bilden av verkligheten kan förändras över tid och rum, utifrån olika sociala handlingar och det innebär att socialkonstruktivismen är antiessentiell, det vill säga att den sociala världen inte har någon tydlig kärna och är inte bestämd av yttre förhållanden eller att den är given på förhand²¹

Socialkonstruktivismen har integrerats i denna studie för att beskriva de olika föreställningar som finns om hur människor förväntas bete sig och att det inte är biologiskt utan konstruerat, och inte fastställt utan föränderligt. Synen på vem som är ett brottsoffer och vem som är gärningsperson kan skilja sig utifrån olika kontexter och i olika kulturer. I denna studie är det relevant att se till hur de egenskaper som tillskrivs män och kvinnor utifrån föreställningar om vad som är norm påverkar den sociala konstruktionen av offer och gärningsperson och hur det i sin tur påverkar samhällsdebatten om våld i nära relationer.

---

18 Alveryd 2010

19 Karbownik 2009

20 Sohlberg och Sohlberg 2000, s 248-255

21 Winther Jørgensen och Philips 2010, s 12

2.2 Genus och genusteori

Kvinnor har historiskt sett länge setts som underordnade män, vilket bland annat syns på föreställningar om enköns- och tvåkönsmodellen där mannen i båda fallen ses som norm. I enkönsmodellen, som var vanlig fram till 1700-talet, sågs kvinnan som en ofullständig man där kvinnans vagina ansågs vara en invänd penis. Under 1700-talet ersattes enkönsmodellen av tvåkönsmodellen, men enkönsmodellen levde dock kvar ända in på 1900-talet. I tvåkönsmodellen anses kvinnor och män vara två dikotoma kategorier och även här är mannen utgångspunkten och kvinnan ses som en motsats till mannen. Mannen ses som norm och kvinnan som avvikande²².

Begreppet genus växte fram ur den feministiska forskningen för att förklara olika sociala och konstruerade skillnader till de maktrelationer som finns²³. Genus är en social konstruktion som utgår från kroppen, och det skapas i olika interaktioner och kontexter. Genus är ingenting man är, utan någonting man gör²⁴. Den dikotomi som finns inom det biologiska könet man/kvinna kan även ses i genus med maskuliniteter/femininiteter. I olika kontexter, utifrån olika traditioner och kulturer förväntas män och kvinnor bete sig på ett visst sätt och iscensätta en viss typ av maskulinitet och femininitet. Förutom kön spelar även andra delar in, som till exempel etnicitet, klass och ålder, vilket kan förklaras med begreppet intersektionalitet. Intersektionaliteten ser till betydelsen av flera olika sociala kategorier för att förklara maktskillnader²⁵. Kön är som nämnts inte den enda avgörande skillnaden utan andra kategorier spelar in. Enligt västerländsk tradition är det till exempel den vita heterosexuella medelklassmannen som är norm, medan en feminin normativitet kopplas samman med ”hög moral, dygd och moderskap”²⁶.

Genusteori är ett samlingsnamn för teorier som bland annat handlar om hur kön konstrueras socialt och teorier som fokuserar på maktskillnader mellan män och kvinnor²⁷. Jag kommer att använda mig av genusteori med inriktning på maskulinitetsforskning eftersom jag vill undersöka konstruktioner och föreställningar om maskuliniteter.

Genus är ett centralt begrepp i studien då syftet har varit att studera den syn som framkommer i berättelserna om män och kvinnor och varför män som förövare och kvinnor som offer är mer omdebatterat än det omvända. Genusteorin har tillämpats för att utifrån intervjuerna se vilka

---

22 Wendt Höjer & Åse 2001, s 15ff

23 Ibid. s 18

24 Gothlin 1999, s 4

25 de Los Reyes och Mulinari 2005, s 27

26 Lander 2003, s 27, 42

27 Lander m. fl. 2003, s 7f

egenskaper som omnämns i samband med män och kvinnor och vilka normer som finns samt vilka som överensstämmer med bilden av ett offer. Jag har även sett till hur deltagarna själva konstruerar genus i intervjusituationerna.

2.2.1 Maskulinitetsforskning

Maskulinitetsforskning är en relativt ny gren inom forskningen som har uppkommit efter den feministiska forskningen och dess diskussion kring kvinnan i samhället, vilket ledde till att även mannens roll började diskuteras²⁸.

En framstående representant inom maskulinitetsforskningen är pedagogikprofessorn Connell som hävdar att det är viktigt att inte bara se till skillnaderna mellan maskuliniteterna utan även till relationerna mellan dem och hur de omfattas av genusordningen. Flera olika faktorer, såsom klass, sexualitet och etnicitet, spelar in när man ser till maktrelationerna mellan maskuliniteterna²⁹.

Connell (2008) diskuterar fyra olika maskuliniteter i relation till varandra:

- Hegemonisk maskulinitet
- Delaktighet
- Underordnande
- Marginalisering

Den *hegemoniska maskuliniteten* kan definieras med att vara den praktik som upprätthåller patriarkatet, männens överordnande gentemot kvinnorna, och är kopplad till makt och auktoritet. Den hegemoniska maskuliniteten ser dock inte alltid ut på samma sätt utan är föränderlig över tid och rum. Det behöver inte heller vara de mest iögonfallande bärarna av hegemonisk maskulinitet som har den största makten, utan det kan även handla om ideal utifrån till exempel filmkaraktärer. Normen för en man enligt västerländsk tradition är den vita heterosexuella mannen, vilket till exempel ger en heterosexuell man ett övertag över den homosexuella mannen och det gör homosexuella män *underordnade* den hegemoniska maskuliniteten. Det är inte enbart sexualiteten som spelar in här, utan underordningen omfattar även andra män som inte upprätthåller hegemonin i enlighet med begreppet intersektionalitet som påvisar betydelsen av olika sociala kategorier för att förklara maktskillnader. Den hegemoniska maskuliniteten upprätthålls utifrån bland annat kultur och normer, och trots att det är få som iscensätter denna typ av maskulinitet är det desto fler som drar nytta av den bild som finns av mannens överläge, och dessa män omnämner Connell som *delaktiga*. *Marginalisering* förklaras med att omfatta enskilda individer ur en underordnad grupp

---

28 Sarnecki 2009, s 232

29 Connell 2008, s 111f

som upprätthåller hegemonin, men som inte ger hela gruppen auktoritet. Ett exempel som Connell nämner är vissa svarta atleter i USA som går in under benämningen av hegemonisk maskulinitet, men att det inte betyder att alla svarta män omfattas av den.³⁰

Syftet i denna studie har inte varit att jämföra män och kvinnor som offer och förövare, utan att se till vilka maskuliniteter som diskuteras. Denna teori har använts för att studera gruppen män och inbördes ordning ur ett genusteoretiskt perspektiv och centralt för detta anser jag delvis är den hegemoniska maskuliniteten, som är den som tydliggör mäns övertag över kvinnor men även över andra män som inte iscensätter den hegemoniska maskuliniteten. Jag har därmed inte åsyftat att förringa kvinnors utsatthet för mäns våld. Det är dock omöjligt att inte diskutera kvinnans roll inom ramarna för denna studie, eftersom jag har undersökt ett område där just kvinnan är förövare, men fokus har inte legat där utan på mannen som offer. Att se till mannen som offer för våld i en nära relation utesluter alltså inte kvinnans offerroll.

2.3 "Det idealiska offret"

I den norska kriminologen Christies (2001) teori om "det idealiska offret" diskuteras egenskaper som gör att offret får legitim offerstatus i samhället, vilket dock inte innebär att det är de som oftast utsätts för brott.

Enligt Christie handlar det idealiska offret om att:

- Offret är svagt
- Offret gör någonting respektabelt
- Offret är på en legitim plats

Christie sammanfattar dessa punkter i en beskrivning av en gammal dam som blir rånad på väg hem från att ha tagit hand om sin sjuka syster³¹. Detta är en person som i samhället kommer att få en legitim offerstatus. För att kunna få offerstatus måste offret vara svagt för att själv inte uppfattas som något hot, men ändå tillräckligt stark för att kunna berätta om händelsen.

I relation till det idealiska offret beskrivs även den ideala gärningsmannen.

- Den idealiska gärningsmannen är okänd
- Gärningsmannen är starkare än offret

---

30 Connell 2008, s 115ff

31 Det kan tydas att Christie genomgående menar att offret är en kvinna då offret omnämns "hon", medan gärningsmannen omnämns "han".

Förutom det idealiska offret och den ideala gärningsmannen nämner Christie även ett icke-idealiskt offer, som har svårt att få offerstatus i samhället.

- Det är någon som är stark
- Någon som är lika stor som gärningsmannen
- Någon som står gärningsmannen nära³².

Denna teori har jag applicerat i studien för att förklara samhällets syn på offer och att inte alla som utsatts för brott får en offerstatus i samhället. Bilden av det idealiska offret, den idealiska gärningsmannen och det icke-idealiska offret har ställts i relation till de maskuliniteter som framträder i intervjuerna för att studera hur de förhåller sig till varandra.

3 Tidigare forskning

Kvinnors våld mot män är ett relativt outforskat område trots att forskningen inom Sverige och i övriga världen har ökat på senare år. Fortfarande är det dock ett tunt utbud av forskning inom detta område och för att visa på förekomsten av detta våld, och även visa hur kvalitativa studier har genomförts, har jag valt att redogöra för både svensk och utländsk kvantitativ och kvalitativ forskning.

3.1 Våld mot kvinnor och män i nära relationer – Brå 2009

Brottsförebyggande rådet (2009) inkluderade för första gången män i sin rapport om våld i nära relationer år 2009, ”Våld bland kvinnor och män i nära relationer”. Rapporten är kvantitativ och är en analys av data från Nationella Trygghetsundersökningen (NTU) år 2006, 2007 och 2008. NTU är en offerundersökning där bland annat frågor om utsatthet för våld förekommer. Undersökningen görs slumpvis och materialet i rapporten om ”våld mot kvinnor och män i nära relationer” baseras på cirka 37500 telefonintervjuer och även enkäter i de fall då den tillfrågade avböjt att delta i en telefonintervju. Studien fokuserar på offren för våld i nära relationer, våldets karaktär samt förtroendet för rättsväsendet. I studien framkommer det att 0,7 procent av urvalet har uppgett att de har utsatts för något relationsvåld, och av dessa är en femtedel män. Det visar att kvinnor uppger att de utsätts för relationsvåld i större utsträckning än män, men att även män utsätts för sådant våld³³.

Brås rapport utgår från offerundersökningar, vilket kan vara ett bra komplement till kriminalstatistiken speciellt bland våld i nära relationer där mörkertalet anses vara stort. Problemet

---

32 Christie 2001, s 48

33 Brå, rapport 2009:12 s 24

med en offerundersökning är dock att de svarande inte alltid minns rätt, samt att frågorna kan upplevas som känsliga och att de trots anonymiteten inte vågar svara ärligt på om de har utsatts för våld³⁴. Jag anser dock att denna studie är relevant för mitt arbete då det kan ge en fingervisning om i vilken utsträckning män uppger att de har utsatts för våld i en nära relation.

3.2 Typ av våld i en heterosexuell relation – Archer 2002

I en brittisk kvantitativ meta-analys av John Archer (2002), ”Sex differences in physically aggressive acts between heterosexual partners: a meta-analytic review” undersöks det fysiska våldet mellan män och kvinnor i ett förhållande. Analysen baseras på resultat från ca 200 undersökningar med Conflict Tactic Scale (CTS), som är en mätmetod för att undersöka misshandel i relationer och består av både självrapportering och rapportering om partnern, och Archer har använt sig av den del som omfattar våld mot en partner. Materialet har kodats och delats upp i olika kategorier av våldsutövande uppdelat på kön. Studien visar att män i högre utsträckning står för ett grovt våld, men att även kvinnor utövar grovt våld med bland annat ”beat up” och ”choke or strangle” mot sina partners, eller med ett användande av ett tillhygge³⁵.

Den metod som Archer grundar sina resultat på, CTS, har blivit hårt kritiserad av flera forskare. I CTS framkommer till exempel inte kontexten av våldet och det tydliggörs inte heller vem som slog första slaget, om våldet skedde i självförsvar eller inte³⁶. Archer är dock medveten om de brister och den kritik som finns om CTS och tar upp detta bland annat i samband med resultaten. Han finner att kvinnor oftare än män använder sig av våld som bland annat ”throw something”, ”kick, bite, punch” och ”slap” medan männen oftare än kvinnor använder våld som ”beat up eller ”choke or strangle”³⁷. I de senare kategorierna var dock en tredjedel av förövarna kvinnor. Archer diskuterar bland annat ovannämnda brister med CTS, samt hur giltigheten i dessa resultat utifrån CTS kan påverkas av att människor, men framförallt män, tycks underrapportera sina handlingar i jämförelse med vad deras partner säger om dem³⁸. Liksom med Brås rapport anser jag ändå att denna studie är relevant för att ge en viss uppfattning om vilken typ av våld som används.

3.3 Unga mäns gestaltningar av offererfarenheter – Burcar 2005

Burcar (2005) har i sin avhandling ”Gestaltningar av offererfarenheter” studerat män som

---

34 Sarnecki 2009, s 85

35 Archer 2002, s 313-351

36 Enander 2010, s 31f

37 Archer 2002, s 332f

38 Ibid. s 335

brottsoffer utifrån intervjuer med unga män utsatta för brott, såsom rån och misshandel, samt intervjuer med personer från socialtjänsten. Avhandlingen baseras även på en enkätstudie om rädsla för brott gjord på elever som gick andra året i gymnasiet i Ljungby kommun år 2001³⁹.

Burcar fokuserar på berättelser med unga män som har utsatts för brott av andra män, men denna avhandling är relevant att ta upp i samband med min studie då Burcar diskuterar män som offer och hur detta påverkas av föreställningar som finns om manlighet. Det går dock inte att enbart använda Burcars slutsatser för att förklara mina resultat då Burcar intervjuar män som utsatts för våld av andra män, medan männen i min studie har utsatts för våld av en kvinna.

Synen på intervjuerna med de unga männen är att de ska vara lika ett samtal, och därmed är frågorna av den öppna typen. Burcars analys av materialet bygger på tolkningar och hon utgår från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv där såväl offer som manlighet bygger på sociala konstruktioner⁴⁰.

Utifrån intervjuerna kommer Burcar bland annat fram till att de unga männen oftare framställer de manliga egenskaperna snarare än att de identifierar sig som brottsoffer. Burcar skriver att en brottsofferidentitet ofta förknippas med ord som svaghet, passivitet och skyddsbehov⁴¹, vilket går emot en bild som de unga männen vill upprätthålla av sin manlighet. Därför är det flera av dem som inte beskriver sig som offer, eftersom det skulle innebära att de har en passiv roll i händelsen. Däremot anser de att de har blivit utsatta för ett brott och genom att berätta om omgivningens reaktion och på händelserna och deras sympatier tillskriver männen sig ibland en offerstatus. De anser därför att de ska ses som offer eftersom de blivit utsatta för ett brott, men de identifierar sig inte med ett offer och intar inte den roll som tycks förknippas med svaghet⁴². Grovheten i våldet tonas även ned då flera av de unga männen på olika sätt beskriver sin egen roll i händelsen som aktiv och därmed avskriver gärningspersonerna rollen som enda aktör⁴³.

3.4 Stereotyper inom brittisk polis vid våld i nära relationer – Grady 2002

Ann Grady (2002) har i kapitlet ”Female-on-Male Domestic Abuse: Uncommon or Ignored?”⁴⁴ studerat den stereotypa föreställningen om att våld i nära relationer är någonting som sker av män

---

39 Burcar 2005, s 25

40 Ibid. 22, 32

41 Ibid. s 73

42 Burcar 2005, s 80

43 Ibid. s 64

44 Grady 2002, s 71-96

mot kvinnor och hur det påverkar kriminalstatistiken. Grady diskuterar feminismens påverkan på dessa stereotyper genom att de har uppmärksammat kvinnan som offer och mannen som gärningsperson och hon utgår från att dessa stereotyper konstrueras socialt.

I studien undersöker Grady hur stereotyperna påverkar poliser som åker på larm vid våld i hemmet. Studien baseras på polisrapporter samt intervjuer med poliser som enligt polisrapporter har åkt på larm där offret visat sig vara en man och där kvinnan har varit förövare. Grady har även gjort intervjuer med poliser på en särskild avdelning för relationsvåld. Intervjuerna var strukturerade men utan att inledningsvis beröra direkta frågor om manliga offer för att öppna upp för intervjudeltagarnas egna förklaringar⁴⁵. Avslutningsvis tar Grady i intervjun upp ett påstående som de intervjuade kan välja att instämma eller inte instämma i:

It would be fair to say that you hold a view that most of the incidents of domestic violence you attend involve female victims. Consequently, you may have a preconceived idea that domestic violence is committed by men against women. It is therefore possible, especially when it is difficult to determine who the victim is, that male victims will not be correctly identified and slip through the system⁴⁶

Av de 17 intervjuade var det en person som inte instämde, två stycken ansåg det möjligt och de övriga 14 instämde helt i påståendet. Grady diskuterar inte själva problematiken i påståendet, men det som har kommit fram under intervjuerna är just detta, att de flesta larm inkluderar ett kvinnligt offer, och därmed kommer påståendet logiskt sett att få flest instämmande svar. Svaren på påståendet skulle dock kunna ses som en sammanfattning av de resultat hon fått tidigare. Studien omfattar även endast heterosexuella förhållanden, och inte samkönade, vilket inte heller problematiseras. Denna studie går därför endast att göra kopplingar till vid våld i heterosexuella förhållanden, eftersom stereotyperna antagligen skulle vara annorlunda när offer och förövare är av samma kön.

Gradys studie visar att då offrets kön är okänt för poliserna antar de flesta att det handlar om ett kvinnligt offer. Vid frågor kring män som offer målar flera av poliserna upp en bild av en tanig man med glasögon. Dessa stereotyper kan påverka polisens bemötande och i sin tur påverka kriminalstatistiken då en man felaktigt kan ses som en gärningsperson istället för ett offer⁴⁷.

---

45 Grady 2002, s 85

46 Ibid. s 94

47 Grady 2002, s 95f

4 Metod

4.1 Val av metod

I denna studie har fokus legat på ord och meningar med rika och fylliga beskrivningar, snarare än siffror och kvantifiering av data och jag har därför valt att göra en kvalitativ studie snarare än en kvantitativ. I en kvalitativ studie söker forskaren förståelse inom ett visst mindre område och vid till exempel intervjuer är det deltagarnas uppfattning som eftersöks, snarare än forskarens⁴⁸, vilket går i linje med mitt syfte där jag vill studera de yrkesverksamma personernas egna konstruktioner av männen inom området män som offer för kvinnors våld.

Inom den kvalitativa forskningen finns ett antal metoder för att samla in material, till exempel observationer, fallstudier och intervjuer. I min studie har ett aktivt deltagande krävts av personerna och i och med att jag är ute efter de yrkesverksamma personernas kunskap och berättelser valde jag att göra kvalitativa intervjuer för att samla in materialet. En kvalitativ intervju innebär att forskaren och en eller flera intervjudeltagare⁴⁹ utbyter åsikter i ett samtal, där forskaren med sina frågor styr samtalet⁵⁰. Jag har valt att intervjua deltagarna en och en för att de inte ska påverkas av varandras svar. Det finns olika typer av intervjuer inom den kvalitativa forskningen och valet kan göras utifrån den grad av frihet hos deltagaren som forskaren söker i samtalet. I den ostrukturerade intervjun har forskaren endast ett eller ett fåtal ämnen eller frågeställningar som tas upp, vilket lämnar intervjudeltagaren stort utrymme att prata fritt. Den strukturerade intervjun innebär att forskaren har ett antal tydligt strukturerade frågor som ställs, oftast i en viss ordning. Den semi-strukturerade intervjuformen är en halvstrukturerad intervju där forskaren har ett antal områden med förslag på frågor enligt en förkonstruerad intervjuguide⁵¹. Den typ av intervjuform som jag har använt mig av är den semi-strukturerade intervjun. Jag hade redan från början vissa områden som jag var intresserad av att ta upp med alla deltagarna, men ville inte ha ett alltför styrt samtal som inte gav utrymme för deltagarnas fria associationer och därför anser jag att denna form har varit mest relevant för min studie.

I en semi-strukturerad intervju får som tidigare nämnts deltagaren en stor möjlighet att prata fritt inom de områden som forskaren förutbestämt, vilket även ger möjlighet för intervjun att ta oväntade

---

48 Bryman 2001, s 172f

49 Utifrån min kunskapssyn anser jag att den intervjuade personen är delaktig i den kunskapen som produceras i intervjuerna och därför kommer jag använda ordet intervjudeltagare i studien istället för intervjuperson (Skrinjar 2003, s 109).

50 Kvale och Brinkmann 2009, s 18

51 Bryman 2001, s 300f

sidospår, vilket har inträffat i studien. Eftersom det inte finns förutbestämda frågor utan endast förslag inom områdena har även möjligheten att komplettera intervjuguiden från en intervju till en annan getts vilket var något jag ville öppna upp för, samtidigt som områdena enligt intervjuguiden togs upp med alla intervjudeltagarna för att intervjuerna inte skulle bli alltför spridda. Forskningen inom detta område är liten, och jag ville ha utrymme för att integrera ny kunskap från en intervju till nästa för att utveckla min kunskap om kvinnors våld mot män. Som alla kvalitativa forskningsintervjuer är dock den semi-strukturerade kontextbunden och kan påverkas av både miljön och forskaren i form av makt mellan forskare och deltagare. Som forskare är det jag som har makten att styra intervjun i min riktning, samtidigt som intervjudeltagaren har makten att undanhålla information⁵². Jag upplevde dock inte att detta var något framträdande, då intervjudeltagarna detaljrikt delade med sig av sina erfarenheter. Intervjusituationen kan även påverkas av genus, vilket kön forskaren och deltagaren har och vilken typ av femininitet och maskulinitet de iscensätter. Intervjuer där deltagaren är en man kan vara problematisk då mannen kan iscensätta en maskulinitet som är stark och kontrollerande och kan påverka den kunskap som konstrueras i samtalen⁵³. I min studie har intervjukonstellationen där jag som kvinna intervjuar en man funnits, vilket kan ha påverkat resultaten. Intervjuerna påverkas även av forskarens förförståelse, då den styr områden som tas upp och vilka följdfrågor som ställs, vilket har gjort min roll som forskare tydlig i studien.

4.1.1 Intervjuguide

Eftersom jag valde att göra semi-strukturerade intervjuer utformades intervjuguiden utifrån det valet. Intervjuguiden, som finns med i uppsatsen som bilaga, innehöll fem olika teman som jag ville beröra med alla intervjudeltagare, samt förslag på frågor inom dessa områden. Frågorna och områdena är utan inbördes ordning då det viktiga var att områdena täcktes, men inte i vilken ordning⁵⁴. Utöver dessa områden har även andra områden berörts, men de ursprungliga enligt intervjuguiden var:

- De utsatta männen
- De utsatta männens offeridentitet
- Typ av våld
- Möte med rättsväsendet
- Utveckling

---

52 Kvale och Brinkmann 2009, s 48f

53 Skrinjar 2003, s 112

54 Kvale och Brinkmann 2009, s 146

4.2 Intervjudeltagarna

För att få tag på intervjudeltagare kontaktade jag instanser som jag ansåg var relevanta för mitt syfte. Mitt krav var att det skulle vara officiella instanser med hemsida och kontaktnummer som alla kan vända sig till. Mailet skickades till instansens kontaktadress, och inte till någon speciell person. I mailet ställdes frågan om någon person hade kunskap inom ämnet kvinnors våld mot män, med fokus på mannen som offer. Av totalt 10 skickade mail fick jag fyra jakande. De svaren följdes sedan upp med ett telefonsamtal eller ett mail för att boka en intervju. Därmed använde jag mig av de personer som jag hade tillgång till och urvalet som gjordes är därför i enlighet med ett bekvämlighetsurval⁵⁵.

Totalt genomfördes fyra intervjuer och i och med användandet av bekvämlighetsurvalet kunde jag inte styra vilket kön eller ålder intervjudeltagaren skulle ha. Resultatet blev intervjuer med två kvinnor, varav en i 60-års åldern och en i 30-års åldern, samt två män varav en runt 35-40 och en i 50-års åldern⁵⁶. Intervjudeltagarna var antingen anställda eller arbetade som volontärer och ingen av dem kom från samma arbetsplats. De hade alla skilda arbetsområden, men gemensamt var att de i sitt arbete hade haft kontakt med, eller kommer i kontakt med män som utsatts för våld av en kvinnlig partner. Det handlar både om fall där en polisanmälan har gjorts men även där händelsen inte har polisanmälts.

De fyra deltagarna hade olika förkunskaper och utbildningar inför sitt arbete, men en utbildning som nämndes flera gånger var psykologiutbildningar i form av enstaka kurser, eller ett helt program med avslutande kandidatexamen. Flera av dem hade inom sitt arbete även tagit del av tidigare forskning och studier som har gjorts om våld i nära relationer, inkluderat forskning om mäns utsatthet för kvinnors våld i nära relationer.

Mitt syfte med dessa intervjuer var att diskutera hur intervjudeltagarna utifrån sina erfarenheter uppfattar männens offerskap och vad de har för tankar och funderingar kring de situationer där män utsätts för våld av sin kvinnliga partner. Jag ämnade därmed inte att få veta vad organisationen eller föreningen hade för officiella åsikter utan vände mig till intervjudeltagarna utifrån deras specifika kunskap och inte som representanter för en större organisation.

---

55 Bryman 2001, s 114f

56 Examinatorn har informerats närmare kring intervjudeltagare vilket av etiska skäl inte görs i uppsatsen.

4.3 Etiska ställningstaganden

Enligt Vetenskapsrådet (2002) finns det fyra etiska huvudområden som man som forskare bör ta hänsyn till. Det är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. *Informationskravet* innebär att deltagarna ska informeras om syftet med forskningen, samt vad som förväntas av deltagaren. Det ska även framgå att deltagandet är frivilligt och att det när som helst går att avbryta deltagandet. *Samtyckeskravet* betyder att deltagaren efter att ha tagit del av informationen ska lämna sitt samtycke till att delta. Det finns dock undantag för detta vid bland annat enkätinsamlingar då en inlämnad enkät anses tyda på samtycke. Uppgifter om deltagaren ska förvaras säkert för att garantera deltagarens anonymitet, vilket betecknas med *konfidentialitetskravet*. *Nyttjandekravet* innebär att uppgifterna ska användas till forskningen och ingenting annat⁵⁷.

I de mail som skickades ut i sökandet efter intervjudeltagarna fanns information om ämnet, att deltagandet var frivilligt, att materialet skulle behandlas konfidentiellt och att intervjun skulle spelas in. I de jakande svar som jag fick uttrycktes samtycke till detta.

De personer som deltog i denna undersökning presenteras inte närmare än vad som redan har gjorts för att tillmötesgå kravet på deras anonymitet, samt för att minska risken för att de personer som nämndes i specifika fall som togs upp inte ska kunna identifieras. Intervjuerna spelades in på min mobiltelefon och fördes sedan över till en lösenordsskyddad dator i mitt hem som endast jag har haft tillgång till. Inspelningarna togs efter det bort från mobilen. Efter att intervjuerna transkriberats och skrivits ut på papper för analys har de inte tagits med från hemmet.

I de citat som finns med i analysdelen framgår det inte vem som har sagt vad för att även här tillmötesgå kravet på anonymitet enligt konfidentialitetskravet⁵⁸. Av denna anledning framgår inte heller kön, men för att kunna se om flera citat kommer från samma person omnämns intervjudeltagarna med beteckningen ID 1-4.

Förutom de fyra huvudområden som tagits upp finns det även andra etiska aspekter att ta hänsyn till, till exempel om man inkräktar på någons privatliv⁵⁹. Denna fråga tog jag hänsyn till i ett tidigt stadium genom att välja att fokusera på en mera generell kunskap genom intervjuer med

---

57 Vetenskapsrådet 2002

58 Ibid. s 12f

59 Bryman 2002, s 443

yrkesverksamma personer istället för att intervjua utsatta män. Jag anser att även om ämnet kan anses vara känsligt, eftersom jag efterfrågar diskussion kring mannen som offer, så bör personer som arbetar med detta ha möjligheten att diskutera detta utifrån sin yrkesroll och inte som privatperson.

4.4 Genomförande av intervjuerna

Redan under en tidigare kurs i kvalitativ metod i kriminologi III hade jag ämnet och syftet med denna uppsats klar för mig. En av intervjuerna har därför utförts som en övningsintervju under ett moment i den tidigare kursen, dock med intervjudeltagarens tillåtelse att använda materialet i examensarbetet i enlighet med samtyckeskrauet⁶⁰.

Innan intervjuerna påpekade jag återigen att deltagandet var frivilligt, att materialet skulle avidentifieras och att intervjun skulle spelas in. Under intervjuns gång förde jag även anteckningar för att kunna gå tillbaka till intressanta punkter, men jag antecknade inte i så stor utsträckning att det störde ett fritt samtal⁶¹.

Alla intervjuer genomfördes i lokaler som intervjudeltagaren hade tillgång till, vilket jag välkomnade då det underlättade för ett fritt samtal utan att andra personer eller en otrygg miljö störde. Under samtliga intervjuer inträffade dock mindre avbrott då telefoner ringde eller att någon annan kom in i rummet. Detta skedde mot slutet av intervjuerna då en kontakt redan hade upprättats mellan mig och intervjudeltagaren vilket gjorde att avbrottet inte förstörde samtalets flöde, utan snarare gav mig en chans att bläddra igenom mina anteckningar för att ha möjlighet att återvända till något som var intressant och återigen ta upp den tråden.

Den första intervjun som genomfördes var som tidigare nämnts utifrån en övning i en tidigare kurs. Den intervjuguide som jag hade då tillsammans med nyvunnen kunskap utifrån det samtalet ledde till en utveckling av intervjuguiden. Områdena var desamma men nya förslag på frågor dök upp, vilket det även gjorde i de andra intervjuerna och för varje ny intervju integrerades kunskap från de tidigare. Det gjorde att den första och den sista intervjun skilde sig åt ganska mycket på så sätt att den första intervjun handlade mycket om mäns uppfostran och hur det enligt intervjudeltagaren gjorde att män kunde acceptera ett slag av en kvinna utan att slå tillbaka, och utan att det sågs som något allvarligt. Detta var någonting som väckte mitt intresse och som integrerades i nästa intervju

---

60 Vetenskapsrådet 2002, s 9ff

61 Kvale och Brinkmann 2009, s 195

som fortsatte att behandla diskussionen kring uppfostran och ett gammalt synsätt som kunde ligga till grund för dagens debatt kring våld i en nära relation där männen inte uppmärksammas som offer i någon stor utsträckning. Då intervjutillfällena var utspridda på cirka fyra veckor hann jag läsa fler studier och tidigare forskning ju längre arbetet fortskred. I den tredje intervjun diskuterades därför min tidigare information om uppfostran i jämförelse med studier inom området, som var något som intervjudeltagaren var väldigt insatt i. Vetenskapen ställdes här i kontrast till attityderna och det låg till grund för den fjärde intervjun där detta togs upp och hur detta kunde påverka uppmärksamheten kring mannen som offer, vilket även förde oss vidare på att prata om brott och straff. Innehållet i intervjuerna har som visats på breddats i takt med att jag utvecklat min kunskap inom området och att jag i och med fler intervjuer har utvecklats som intervjuare.

Alla intervjuer liknade mera ett samtal än bara fråga, svar, fråga, svar, vilket var mitt syfte i och med den valda intervjuformen. Intervjuguiden användes endast för att styra samtalet i ämnets riktning och för att kunna täcka alla områden, men sedan fanns det ett stort utrymme för intervjudeltagaren att styra samtalet på olika spår utifrån sina egna erfarenheter. Det gav även utrymme för att se till hur deltagarna själva konstruerade genus i samtalen och hur de formulerade sig. Detta gjorde att intervjuerna tog olika inriktningar, med bland annat en som behandlade brott och straff och en annan där barnens inblandning diskuterades. Både jag som intervjuare och intervjudeltagarna sade ifrån om någonting var oklart för att söka förståelse och undvika missförstånd. Jag anser att alla intervjudeltagarna visade ett genuint intresse för intervjun och de svarade utförligt och tog även flera pauser för att tänka efter ordentligt och kunna ge ett svar, vilket underlättade för analysen då svaren varit omfattande⁶². Det uppkom även frågor som intervjudeltagaren inte kunde svara på, vilket de inte var rädda för att säga.

4.4.1 Transkribering

Alla intervjuer lyssnades igenom och skrevs ut i sin helhet. Eftersom fokus låg på att söka meningen i texten och inte på att studera språket eller användningen av vissa ord, fokuserade jag på *vad* som sades och inte *hur* det sades. Talspråk har därför omvandlats till skriftspråk i transkriberingen för att underlätta läsningen av citaten och även av etiska skäl då talspråk i skrift kan se osammanhängande ut och ge ett förvirrat intryck av intervjudeltagaren⁶³. I transkriberingen gjordes endast markeringar såsom: (.) *paus* och */inflikande/*

---

62 Kvale och Brinkmann 2009, s 180

63 Ibid. s 204

4.5 Förförståelse och forskarens roll

Min roll som forskare har varit synlig i hela studien. Valet av ämne gjordes utifrån det jag tycker är intressant och intervjuguiden innehåller områden som jag ansåg vara relevanta. Även i val av teori och metod samt analys och resultat var det jag som forskare som tog besluten vilket som passade min studie bäst och vilka områden som skulle tas upp. Därför är det viktigt att poängtera att denna studie är resultatet av mina tolkningar, och att alla inte hade gjort på samma sätt.

Även i intervjuerna har min roll som forskare varit framträdande då jag utgått från en kunskapssyn där kunskap konstrueras i interaktion mellan intervjuare och intervjudeltagare. Enligt Kvale och Brinkmanns epistemologiska metaforer benämner jag mig som en resenär som på sin resa samtalar med de lokala invånarna för att höra deras berättelser och ta del av deras kunskap⁶⁴, vilket gör att jag som resenär även lägger in min egen tolkning av svaren när jag återberättar samtalen.

I denna studie har jag utgått från ett uttolkarperspektiv, vilket innebär att det är jag som läsare som tolkar texten oavsett vad författaren åsyftat. Det har gjort att min tidigare kunskap i form av förförståelse eller fördomar spelade stor roll⁶⁵. Förförståelsen kan leda till subjektiva tolkningar snarare än objektiva, men det finns även den reflexiva objektiviteten där forskaren reflekterar över den egna påverkan och förhåller sig objektiv i förhållande till subjektiviteten⁶⁶. Den positionering som forskaren har bör redogöras för tidigt för att underlätta för läsaren att förstå vissa tolkningar bättre. Min förförståelse inom detta område var det som gjorde att jag ville skriva om detta ämne, nämligen uppfattningen om att män som offer för en kvinnas våld är ouppmärksammat och att det kan handla om synen på män som starka och att det inte går ihop med att vara ett offer. I och med denna medvetenhet anser jag att jag har kunnat förhålla mig objektiv till materialet och undvika subjektiva tolkningar, och istället låtit texten tala och jag har även tydliggjort mina resonemang, bland annat genom användning av citat i resultatdelen.

4.6 Reliabilitet och validitet

I alla forskningsstudier bör frågor om validitet och reliabilitet genomsyra arbetet. Inom den kvalitativa forskningen, där fokus ligger på att studera ett mindre område och söka på djupet, kan dessa två begrepp översättas till tillförlitlighet och giltighet⁶⁷.

---

64 Kvale och Brinkmann 2009, s 64f

65 Bergström och Boréus 2005, s 25

66 Kvale och Brinkmann 2009, s 260

67 Ibid. s 263f

Reliabiliteten, tillförlitligheten, kan delas in i två delar. Dels den interna reliabiliteten som handlar om hur väl forskarens egna resultat överensstämmer med varandra, om det till exempel är flera forskare inblandade. Det handlar även om utifall att samma forskare får samma resultat vid ett annat tillfälle, vilket benämns med intrasubjektivitet⁶⁸. Den andra delen är den externa reliabiliteten som handlar om ifall andra forskare kan genomföra studien på nytt och få ett liknande resultat som i den första⁶⁹. I denna studie har intervjuer med yrkesverksamma personer gjorts och jag har efterfrågat deras egna tankar utifrån egna erfarenheter. Detta gör att intervjuer med liknande frågor skulle kunna få resultat som liknar de i denna studie. Intervjudeltagarnas erfarenheter kan dock ha ändrats från gång till gång med nya kunskaper och synsätt, och en ny forskares egen förförståelse kan komma att påverka en ny studie, vilket påverkar intersubjektiviteten, d.v.s om flera personer får samma resultat⁷⁰. Jag utgår dock från socialkonstruktivismen vilket innebär att verkligheten är föränderlig, och det gör att ett exakt likadant resultat inte kommer att kunna fås, men för att underlätta för en ny studie har jag tydligt redovisat genomförandet och mina utgångspunkter och intervjuguiden bifogas för att visa på vilka områden och vilka typer av frågor som har ställts. I intervjuerna har jag undvikit att ställa ledande frågor som kan påverka svaren för att tona ner min roll som forskare⁷¹.

Validiteten, giltigheten, kan testas genomgående i arbetet för att se om en sann bild återges. För att öka validiteten i intervjuerna och verifiera svaren, ställdes bland annat tolkande frågor, som ”tolkar jag dig rätt om jag...?” eller ”menar du att...?”. Giltigheten kan även testas genom att fråga sig vilken typ av personer som har intervjuats och vad de har för kunskap⁷². I min studie träffade jag personer som själva mött män som utsatts för våld av sin kvinnliga partner, och validiteten hos dem anser jag därför vara hög, då de berättar utifrån egna erfarenheter. Jag har även gått tillbaka till mitt syfte och mina frågeställningar under arbetets gång för att vara noga med att jag svarar på de frågor som jag ställt för att öka giltigheten i arbetet och jobba inom de ramar som jag har satt upp.

4.7 Analysmetod

I en kvalitativ studie kan analysen påbörjas redan innan allt datamaterial samlats in genom att i till exempel intervjuerna ställa frågor för att fastställa vad intervjudeltagaren menar⁷³. I min analys har jag fokuserat på meningen och därför ställdes sådana frågor i intervjuerna när svaren var otydliga.

---

68 Bergström och Boréus 2010, s 36

69 Bryman 2004, s 257f

70 Bergström och Boréus 2010, s 36

71 Kvale och Brinkmann 2009, s 187

72 Ibid. s 267

73 Ibid. s 126

För att fortsätta på de områden som togs upp i intervjuguiden och för att se vilka andra områden som diskuteras, samt vad som är mest centralt, har texterna analyserats enligt en kvalitativ innehållsanalys som är en förgrening till den kvantitativa innehållsanalysen. Liksom i den kvantitativa innehållsanalysen kodar och kategoriserar forskaren materialet, men i den kvalitativa innehållsanalysen ligger fokus även på forskarens tolkningar av materialet⁷⁴. Jag utgår från Graneheim och Lundmans (2003) beskrivning av den kvalitativa innehållsanalysen, då de ger en tydlig bild av tillvägagångssättet och förklarar hur den kvalitativa innehållsanalysen sker i flera olika steg. Först ska texten läsas igenom för att forskaren ska få ett helhetsintryck och därefter plockas *meningsbärande enheter* ut. Det kan vara allt från fraser till längre meningar men gemensamt är att de ska återspegla det centrala i texten. Omkringliggande text ska även tas med så att meningen inte tas ur sitt sammanhang. Dessa enheter *kondenseras* eller sammanfattas sedan för att göra texten mer lätthanterlig men där essensen i meningarna ändå bibehålls. Det tredje steget är att *koda* meningarna med en etikett som beskriver innehållet. Sedan delas liknande koder in i *kategorier*. Kategorierna ska vara såpass avgränsade att en kod inte kan hamna i flera olika kategorier⁷⁵.

En fördel med den kvalitativa innehållsanalysen är att forskaren har möjlighet att se till både det manifesta och det latent innehåll, som redogörs för i form av *teman* som motsvarar en röd tråd som återfinns i kategorierna⁷⁶. Därmed finns utrymme för både det uttalade och det outtalade i analysen, och frågeställningarna kan vara breda.

Forskarens tolkningar spelar en stor roll i denna typ av analys då det är forskaren som tolkar texten och vilka delar som är centrala utifrån den valda frågeställningen. Därmed är det lätt att fokusera på det specifika och missa helheten utanför frågeställningen. En problematik som återfinns i en kvalitativ innehållsanalys är därför den kring trovärdighet, och det finns olika steg att tänka över och redovisa för att öka trovärdigheten. Ett sätt är att inte rycka de meningsbärande enheterna ur sitt sammanhang och att i rapporten redovisa citat för att visa på tankegången och jag har därför tagit med citat för att visa läsaren vad som har sagts och vad jag drog mina slutsatser utifrån. Det är även viktigt att visa på giltigheten och tillförlitligheten i form av t.ex. etik och metodval och deltagarnas representativitet vilket jag tydligt har redovisat i studien.⁷⁷

---

74 Isaksson 2010, s 4f

75 Graneheim och Lundman 2003, s 106f

76 Ibid. s 107

77 Ibid. s 109f

4.7.1 Genomförande av analysen

Efter att texterna skrivits ut läste jag igenom dem flera gånger för att få ett intryck av helheten. Meningsbärande enheter, som har varit allt från några få ord till längre meningar, plockades ut ur texterna. Totalt fann jag 55 meningsbärande enheter som skrevs in i en tabell för att sedan kondenseras, sammanfattas, och kodas. Dessa koder delades sedan in i kategorier. De områden som jag hade i intervjuguiden och som tagits upp under alla intervjuer fick tjäna som utgångspunkt, men även koder som inte passade in där återfanns i analysen. Efter att ha ställt upp tablan sammanställdes koderna i ett annat dokument för att få en lättare överblick och för att jag skulle kunna söka efter gemensamma nämnare. Därefter sammanfattades dessa gemensamma nämnare i kategorier. Totalt blev det fyra kategorier som har angetts som rubriker under analys och resultatdelen.

Utdrag ur tablå 1

Meningsbärande enhet	Kondensering	Kodning	Kategori
Jag tror inte att man anmäler om man bara får lite örfilar för då tror jag att de tänker att det kommer bli frågor om varför gjorde du ingenting åt det, du är ju större än henne och man är rädd för den problematiken	Ibland anmäler inte män för att de är rädda för ifrågasättande frågor som kan ställas	Rädsla för anmälan	Möte med rättsväsendet

Exempel på meningsbärande enhet, kondensering kodning och kategori.

5 Resultat och analys

Resultatet presenteras under de kategorier som gjordes i analysen av materialet. Resultatet har sammanfattats tillsammans med citat som har ansetts representativa för kategorin och har analyserats i relation till mina teoretiska utgångspunkter samt till tidigare forskning.

5.1 De utsatta männen

De män som jag har träffat har varit helt skilda i ekonomisk situation och i allt, och i väldigt skilda åldrar. (ID 4)

De män som har utsatts för våld av en kvinnlig partner som intervjudeltagarna har träffat skiljer sig i åldrar, klass och etnicitet och det är ingen grupp som tycks vara mer representerad än någon annan. Vissa av deltagarna uppger att de har träffat för få utsatta män för att kunna dra några generella slutsatser, men de tror inte att det går att sätta någon etikett på den man som utsätts för våld av en kvinnlig partner, det handlar om helt vanliga män.

Någonting som har diskuterats mycket i intervjuerna är den uppfostran som intervjudeltagarna uppfattar att män generellt har och som gör att de inte slår tillbaka i en situation där de blir slagna av sin kvinnliga partner. Männens uppfattas ha fått en uppfostran där ”de ska kunna ta skit” och där det inte är tillåtet att slå en kvinna eftersom mannen är den som ska vara stark och kunna ta ett slag utan att det är hela världen, vilket kan göra att de i en utsatt situation inte försvarar sig. Att mannen ska vara stark och kvinnan svag benämns som ”det gamla tänket”, vilket visar att denna syn inte är någonting som är oföränderligt utan att det kan ändras över tid, för om det finns ett ”gammalt tänk” borde det logiskt sett finnas ett ”nytt tänk”.

Männen kan ha i sin uppfostran att inte slå en kvinna och det kan vara ett hinder för dem. De kan försöka värja sig för saker och ting, men inte slå tillbaks. (ID 3)

En karl klarar sig för han överlever om han får en smäll. (ID 1)

Den starka mannen som framträder i dessa citat överensstämmer tydligare med bilden av en gärningsperson, än den som finns av ett offer. I och med att mannen ska vara den överordnade, och som inte ska anse att en smäll är hela världen, tydliggörs även en maskulinitet som liknar Connells (2008) benämning av den hegemoniska maskuliniteten där mannen ska vara den dominerande och ha auktoritet.

Huruvida mannen framställer sig själv som offer eller ej skiljer sig åt mellan intervjudeltagarnas uppfattningar. De berättar både om män som är väldigt underlägsna i sitt uppträdande, men det vanligaste tycks vara att de inte ser sig som offer, utan att de ursäktar förövaren i viss form vilket är någonting som de nämner framkommer även där kvinnan är offer för en mans våld.

Man försvarar förövaren helt enkelt. Man tar på sig lite av skulden själv. Skulle jag inte ha gjort det så hade det inte hänt och så (ID 3).

Här handlar det om att de utsatta männen inte enbart ser sig själva som hjälplösa offer utan att de även inkluderar sin egen roll i händelsen. Det liknar de resultat som Burcar (2005) fann i sin studie där männen ofta inte ville identifiera sig som offer då detta gav dem en roll som svaga och hjälplösa. I Burcars studie beskrev sig dock männen som fysiskt aktiva i händelsen, vilket inte är

fallet här. Dessa fall skiljer sig åt eftersom Burcars avhandling handlar om män som utsatts för våld av andra män, medan ovanstående citat syftar på män som utsatts för våld av en kvinnlig partner. Det tycks dock finnas likheter mellan de två grupperna av utsatta män, då båda delvis intar en aktiv roll i händelsen.

Förutom att mannen ska vara stark och kunna ta ett slag diskuterar intervjudeltagarna även hur mannen reagerar då han har blivit utsatt för våld och att det kan skilja sig från kvinnors reaktioner.

Om en kvinna gråter till exempel så känner man att nu måste vi rädda, men om en man gråter då får du inte alls samma effekt. Du blir skeptisk när mannen är svag/.../Vad händer om en man blir arg? Ja då upplevs han som hotfull och det blir ingen rök utan eld och att han är hotfull, men egentligen så gråter han ju om han hade varit kvinna (ID 2).

Detta citat visar på hur intervjudeltagaren konstruerar genus i diskussionen kring män och kvinnors olika sätt att reagera och reaktioner på detta i och med de olika könen tillskrivna uttryck. En man bör inte gråta, inte vara svag för då blir man skeptisk till dessa känslouttryck som tillskrivs kvinnor och inte män. Istället uppges den utsatte mannen reagera med att bli arg för att ge uttryck för sina känslor, någonting som omgivningen istället anser vara hotfullt. I och med dessa känslottranden går mannen här inte in under benämningen av ett idealiskt offer, eftersom han inte är tillräckligt svag för att inte uppfattas som ett hot, det är snarare tvärtom.

5.2 Våldets karaktär

Intervjudeltagarna berättar att våldet som männen har utsatts för både handlar om fysiskt och psykiskt våld, där det fysiska inte alltid behöver vara det värsta utan där även det psykiska spelar stor roll. Den psykiska misshandeln är den som kan vara svår att upptäcka i form av hot och kränkningar. En typ av psykiskt våld kan även vara det där barn är inblandade, med hot om att ta barnet och gå om misshandeln anmäls eller om mannen lämnar kvinnan.

Många gånger används ju också barnen, precis som när kvinnor blir misshandlade, så används ju barnen för att man inte ska anmäla eller gå (ID 3).

Det är väl kanske inte slagen, det fysiska, men det är det psykiska att någon vill dig illa och då kan jag ju se att de har blivit nedtrampade och då speciellt om det är barn inblandade så blir det en väldigt psykisk misshandel (ID 2).

Även olika typer av fysiskt våld diskuterades och det nämndes ofta att kvinnan har haft någon form av tillhygge, till exempel kniv, stekpanna eller något annat som funnits i närheten.

En man hade en fru som blev arg och elak och drog till honom med en stekpanna och andra grejer (ID 1).

Att män blir mer utsatta av våld med tillhyggen ses som relativt logiskt, då mannen i många fall uppfattas som fysiskt starkare.

Dessa citat visar att mannen utsätts för ett grovt våld vilket överensstämmer med Archers (2002) resultat som han fann i sin meta-analys, där det grova våldet inte enbart utfördes i situationer där mannen var förövaren. I intervjudeltagarnas berättelser framställs mannen inte som överlägsen kvinnan, utan snarare som underlägsen för både det psykiska och det fysiska våldet. Den fysiska styrkan tycks dock fortfarande definiera mannen i och med en beskrivning av de tillhyggen som ofta har använts i de fall där mannen utsatts för våld av den kvinnliga partnern, och som kan förklara användningen av tillhyggen snarare än knytnävar. Den svaghet som definierar ett idealiskt offer, där offret är svagare än gärningspersonen, uteblir därmed eftersom mannen fortfarande tycks uppfattas som den som är fysiskt starkare.

5.3 Möte med rättsväsendet

De män som har utsatts för våld av en kvinnlig partner och som har diskuterats i intervjuerna är både de som har gjort en polisanmälan och de som inte har gjort det. Fall där männen har utsatts för ett grovt våld med bland annat knivhugg har anmälts då mannen i fråga uppsökt vård vilket även resulterat i en anmälan. Intervjudeltagarna tror dock att det kan finnas ett stort mörkertal då de inte tror att män anmäler alls, eller anmäler lika snabbt, om våldet inte är så grovt. Anledningar till det kan vara rädslan för bemötandet av polisen vid en anmälan, att kvinnors våld mot män inte är så prioriterat.

Jag tror inte att man anmäler om man bara får lite örfilar för då tror jag att de tänker att det kommer bli frågor om varför gjorde du ingenting åt det, du är ju större än henne och man är rädd för den problematiken (ID 4).

Det är nog ganska pinsamt att komma till polisen och erkänna att jag blir slagen av min fru (ID 3).

Det förekommer även fall där männen har anmält händelsen till polisen men inte blivit tagna på allvar.

De skrattar åt honom, polisen skrattar åt det (ID 2).

Denna konflikt mellan offer och manlighet är någonting som Burcar (2005) uppfattade i sin studie om unga mäns gestaltningar av offererfarenheter. Utifrån intervjudeltagarnas berättelser kan ett val

uppfattas, det mellan att erkänna sin utsatthet och det att upprätthålla den syn på hur mannen ska vara som tycks finns i rättsväsendet.

Situationer där polisen kommer till platsen vid ett larm har även diskuterats och den uppfattning som finns är att oavsett situation är det mannen som grips, trots att det kan vara han som är offret. I vissa situationer kan det bero på att polisen har tillräckligt med bevis för att avgöra att mannen är förövaren, men det kan även handla om att polisen är färgad av tidigare erfarenheter.

Jag har träffat män som har tagit foton på sig själva och sedan ringt polisen och de har kommit med dragna vapen och tagit mannen och plockat ut honom ur lägenheten och ibland har den här mannen tagit barnen för hon är så vild därinne och ställt sig i trapphuset i bara kalsongerna med blöja och en filt runt barnet. Det är ett exempel och då har polisen sagt att du kan följa med här, lämna barnet till henne därinne. Då är han slagen och så ska han lämna barnet till förövaren och följa med till polisstationen. (ID 2)

Man ser inte kvinnan som något hot på samma sätt som man gör med en man för mannen ser man som ett reellt hot som kanske är farligt för kvinnan och därför tar man in honom (ID 4).

Den bild som framkommer i dessa berättelser är den av mannen som förövare och kvinnan som offer, vilket liknar de stereotyper som Grady (2002) fann i sin studie av brittiska poliser. Männerna går här in under beskrivningen av det icke-idealiska offret eftersom de uppfattas som starkare än förövaren och att de står dem nära, vilket kan innebära att polisen automatiskt utesluter dem som offer och istället placerar dem som gärningsman. Detta i sin tur kan, som Grady fann, påverka kriminalstatistiken på det sätt att mannen inte statistikförs som offer. Det kan även påverka mörkertalet då dessa stereotyper tycks vara norm i samhället och att en man som offer och medveten om dessa stereotyper inte vågar anmäla, vilket i dessa berättelser tydliggörs då intervjudeltagarna tror att männen kan vara rädda för frågor som ifrågasätter deras manlighet. En av intervjudeltagarna har även gett en bild av en situation där polisen skrattat åt en man som skulle anmäla, vilket jag tror kan påverka mörkertalet om denna bild delas av flera än intervjudeltagaren.

5.4 På väg mot en förändring

Eftersom Brottsförebyggande rådet för första gången tog med män som utsatts för våld i en nära relation i sin rapport ”våld mot kvinnor och män i nära relationer” (2009), ställdes i alla intervjuer frågan om intervjudeltagaren hade märkt någon utveckling i och med detta, om fler män som utsatts för våld av en kvinnlig partner sökte hjälp. En intervjudeltagare hade märkt en viss skillnad, medan övriga inte hade gjort det.

För mig personligen så har jag sett en utveckling eftersom jag har fått fler sådana personer, så då har jag ju sett en utveckling att det har gått mot fler kvinnor som förövare, men sen kan ju det ha varit en liten topp just här och just nu. (ID4)

En annan utveckling som en deltagare hade märkt var att i och med att fler studier inom detta område görs blir det en konflikt mellan tidigare attityder i samhället om mäns offerskap i en nära relation och vetenskapen, något som benämndes som en ”brytningspunkt”.

Det som händer är att det blir en strid mellan attityder, samhällsattityder, med 'det här säger alla och då är det sant' mot vetenskapliga principer att 'det här stämmer inte för vetenskapen säger så här' och däri ligger det någonstans. (ID 2)

De andra intervjudeltagarna pratade även de om attityder, och att dessa på senare tid har ändrats något. Denna attitydförändring handlar bland annat om hur debatten utvecklats på senaste tid i och med ett ökat användande av Internet i form av bloggar och debattartiklar där alla kan komma till tals. En intervjudeltagare upplever det som en ändring från att dagstidningar styrt debattklimatet och haft en skev bild, till att alla har möjlighet att göra sin röst hörd, vilket minskar skevheten.

Det skapas ett slags sanningar vilket säkert har blivit annorlunda på sistone med internet, bloggar och sådär, där alla får komma till tals. (ID 1)

Den sanning som nämns anses vara en skev bild av just mannen som förövare och kvinnan som ett offer och att press och media inte har sett till helhetsbilden, vilket kan påverka den allmänna uppfattningen om män som offer och göra att han har svårt att få en offerstatus.

En av intervjudeltagarna berättade om skillnaderna i männens berättelser från några år sedan fram till idag. Från att ha varit ovilliga till att berätta om känslor kan de idag öppet erkänna att de mår jättedåligt, vilket kan ha att göra med att debattklimatet har ändrats. Flera av intervjudeltagarna ansåg att denna debatt är viktig att fortsätta och att det även handlar om att jobba för att personer, oavsett kön, som utsatts för våld i en nära relation inte ska tycka att det är något att skämmas över. Flera av dem uppfattade det som extra jobbigt för just män att erkänna sin utsatthet då det handlar om att de misshandlats av en kvinnlig partner, men att detta kan förändras.

Jag tänker mig en skillnad med jämställdheten och att människor vågar berätta, att det inte är så tabu (ID 4)

Sen är det ju viktigt att lyfta frågan som man har lyft fram mäns våld mot kvinnor, göra det rumsrent. (ID 3)

I dessa diskussioner visar deltagarna på vikten av att alla får göra sig hörda, och att man inte fastnar i ett visst synsätt. Detta anser jag tyder på samhällets sociala konstruktion, där förändringar görs i olika interaktioner och i och med Internet, debattartiklar och bloggar har attityderna ändrats. Denna förändring bör dock även göra sig synlig i hela samhället, och inte bara hos enskilda personer.

Delvis måste man ju från samhällets sida se att man ställer upp på ett annat sätt då de här killarna äntligen tagit mod till sig att anmäla. (ID 4)

Ett ökat stöd i form av mansjourer efterfrågas av vissa deltagare, då det idag endast finns ett fåtal mansjourer som erbjuder stöd, och till skillnad från kvinnojourerna kan de varken erbjuda skyddat boende eller skyddad identitet bland annat på grund av för liten ekonomisk ersättning från kommunen. Det är inte alla deltagare som har upplevt en stor förfrågan vad gäller just mansjourer, men det finns en tro på att om de skulle finnas i större utsträckning och om de skulle kunna täcka fler behov, så skulle fler söka sig dit.

Jag tror att behovet (för skyddat boende, författarens tillägg) finns ja. Och nu säger vi en sådan här akut situation. Han har inga vänner han kan flytta till tillfälligt eller liknande. Alternativet är ju hotell eller så vet jag att man via soc. har erbjudit vandrarhem. Det är inga bra alternativ så jag tror säkert att om det skulle finnas... Det är ungefär som jag hörde för ett tag sedan om hur många kommuner som erbjuder nattdagis och där menar många kommuner att det inte finns något behov, medan andra så fort de hade ordnat det fick jättekö. Det är samma sak där. Skulle det finnas tror jag att det skulle uppenbara sig ganska stora behov. (ID 3)

Detta citat tydliggör det som tidigare diskuterats i detta avsnitt gällande attityder. Den attityd som intervjudeltagarna tycks uppleva finns i samhället är den där mannen inte är ett offer i den bemärkelsen att han behöver hjälp, utan att mannen ska klara sig själv och han verkar därmed ha svårt att få en offerstatus i samhället.

6 *Slutdiskussion*

Mitt syfte med denna studie har varit att se vilka genusförställningar som konstrueras i samtal om män som offer för kvinnors våld i en nära relation. Ordet genus har inte nämnts i intervjuerna för att inte påverka deltagarnas förklaringar och beskrivningar, men i mitt material har jag noterat hur de olika intervjudeltagarna gör genus och hur detta skiljer sig mellan kön och mellan åldrar. Det visar att den inte enbart är könet som utgör skillnader, utan andra kategorier, som till exempel ålder bidrar till detta, något som tidigare hänvisats till med begreppet intersektionalitet. Den äldre mannen tar i sin berättelse en delaktig roll i konstruerandet och tar med sig själv som man genom att prata om sin uppfostran, som var typisk för hans generation och ger en bild av en man som ska vara stark. Detta speglas i hans uttalanden och den konstruktion som han gör av den utsatte mannen. Även den äldre kvinnan talar om uppfostran och hur den gamla tidens synsätt påverkar mannens ställning i samhället idag. Hon intar dock en lite mer distanserad roll än den manliga intervjudeltagaren, då hon pratar om det gamla synsättet och inte själv gör sig lika aktiv. Bland de yngre deltagarna

återspeglas en skillnad då den yngre kvinnan är medveten om synen som idag finns på män och kvinnor i samhället och gör sig själv delaktig genom att ifrågasätta detta och diskutera olika anledningar till dessa synsätt. Den yngre mannen pratade om attityder, men tog även in tidigare forskning i intervjun. Intervjudeltagarnas svar överensstämmer i många fall men dessa olika utgångspunkter hos dem och olika genuskonstruktioner gör att det i svaren skiljer sig på om de intar en aktiv eller en distanserad roll. Detta tycks delvis vara en generationsfråga i och med att de äldre pratar om sin egen uppfostran och ett gammalt tänk som de är uppvuxna med och de är mer aktiva och mer synliga i formuleringarna än vad de yngre personerna är. De yngre distanserar sig snarare på så sätt att även de pratar om gamla stereotyper och attityder och att de är delaktiga i dessa men att de inte varit med och konstruerat dem.

Vad gäller de utsatta männen framträder två föreställningar. Dels den som återfinns i berättelserna om de utsatta männen, där det handlar om vanliga män som söker stöd och ibland väljer att anmäla misshandeln till polisen och dels den uppfattning som finns hos intervjudeltagarna om de attityder från bland annat rättsväsendet och samhället där mannen ska vara stark och kunna ta en smäll, och där han snarare uppfattas som en förövare än som ett offer. Jag anser att dessa föreställningar överensstämmer med Connells (2008) beskrivning av den hegemoniska maskuliniteten, i och med att mannen ses som överordnad kvinnan. De utsatta männen däremot tycks inte stå i frontlinjen för detta upprätthållande, utan kan snarare ses som delaktiga då de trots allt omfattas av denna maskulinitet. Här blir det dock på ett negativt sätt då bilden av den överlägsna mannen gör att de inte uppfattas som offer. I intervjuerna träder även bilden av den kvinnliga förövaren fram, och hon beskrivs som en hysteriska som egentligen inte gör så här. Medan mannens våld och aggressioner förklaras med just det faktum att han är man, är kvinnan inte aggressiv utan hysterisk och man söker förklaringar till det inträffade i kvinnans bakgrund men inte i mannens, för mannen är kort och gott våldsbenägen. Detta kan påverka bilden av offer och gärningsperson eftersom mannens tillskrivna egenskaper överensstämmer med bilden av en gärningsperson, och bilden av kvinnan förhåller sig inte lika bra till bilden av en gärningsperson. För att utgå från Christies (2001) beskrivning av idealiska offer och gärningspersoner faller varken den kvinnliga förövaren eller det manliga offret in under dessa ramar. Kvinnan är inte stark, utan hysterisk och mannen inte svag, utan stark. Ett idealiskt offer och en idealisk gärningsperson står i relation till varandra och ju mer idealiskt ett offer är, desto mer idealisk är gärningspersonen och omvänt.

Mannen behöver inte alltid själv identifiera sig som ett offer, vilket har framkommit i studien där mannen ursäktar förövaren och tonar ner allvaret i händelsen med att vara en man som överlever en

smäll. Detta visade sig även i Burcars (2005) studie om hur unga män framställde sig själva och där de unga männen inte alltid tog på sig en offeridentitet, eftersom det förknippas med svaghet och hjälplöshet. Burcar noterar att de i sina berättelser intar en aktiv roll för att inte visa på denna svaghet, vilket jag inte återfinner i mina intervjuer om de utsatta männen. Dessa män tar avstånd och slår inte tillbaka, vilket kan ha sin förklaring i uppfattningen om mannens fysiska övertag över kvinnan och att vara aktiv i händelsen skulle försätta honom i rollen som förövare. Anmälningar och ett sökande av stöd tyder på att männen vill uppmärksamma att de har utsatts för ett brott och att de söker en offerstatus i samhället, men att flera händelser förblir oanmälda tyder på att de inte identifierar sig som offer. I och med de stereotyper som finns i samhället och rättsväsendet tycks även en offerstatus vara svår att uppnå då bilden av en man är som en förövare när det kommer till våld i nära relationer. I intervjuerna efterfrågar deltagarna ett större stöd från samhällets sida och ett behov av dem att se till helhetsbilden och inte den snedvridning som idag tycks finnas. Att samhället visar stöd genom fler mansjourer skulle kunna göra att fler män vågar anmäla i och med en större uppmärksamhet kring det manliga offret.

Sammanfattningsvis anser jag att min studie överensstämmer med det som Brå (2009) och Archer (2002) kom fram till i sina studier, att även män utsätts för våld i nära relationer och att detta våld kan vara grovt. I berättelserna med de yrkesverksamma personerna framkommer även att det finns en stereotyp föreställning av mannen som stark och överlägsen kvinnan, och att denna bild påverkar såväl den utsatte mannen som rättsväsendets inställning. Bilden av denna typ av man tror jag kan leda till en ond cirkel där samhällets och rättsväsendets syn gör att mannen som offer inte tas på stort allvar. Detta i sin tur kan innebära att mannen ifråga inte anmäler och därmed kommer detta våld inte synas i statistiken och samhället och rättsväsendet har ingen anledning att fokusera på detta område då det inte finns eftersom det inte syns. Jag anser att detta visar att föreställningar om män och kvinnor och konstruktioner av maskuliniteter påverkar synen på män som offer för en kvinnas våld och att detta kan vara en förklaring till att det idag inte är så uppmärksammat.

Denna studie har begränsats av tiden för arbetet och det fåtal personer som faller inom ramen för mitt urval av intervjudeltagare. På grund av detta har jag bara intervjuat fyra personer och med fler intervjudeltagare hade förmodligen även andra genuskonstruktioner och beskrivningar kommit fram. Jag har valt att intervjua yrkesverksamma vilket ger den begränsningen att trots att dessa personer har mött män utsatta för våld av en kvinnlig partner, är det deras tolkningar av männens situation och uppträdande som har berättats för mig. Denna kvalitativa studie är därmed beroende av intervjudeltagarnas tolkningar och mina tolkningar av deras berättelser vilket görs utifrån våra

tidigare kunskaper. En ytterligare begränsning är att jag enbart har fokuserat på heterosexuella förhållanden och tagit med tidigare forskning som inbegripit detta. Skulle även våld i en nära homosexuell relation tas med skulle även annan tidigare forskning och kompletterande teoretiska utgångspunkter krävas.

Någonting som har framkommit i intervjuerna, men som jag inte har valt att fokusera på i studien då det inte gått i linje med mitt syfte, var brott och straff och processen efter en anmälan. Detta är någonting som skulle vara intressant att studera vidare kring då en av intervjudeltagarna hade uppfattningen om att kvinnor mer sällan döms till fängelse i och med att kvinnor överlag har ett större skydds nät runt omkring sig och har mer hjälp att tillgå. En av intervjudeltagarna nämnde även att kvinnans försvar, oavsett som målsägare eller som tilltalad, brukar vara lagd mer åt det känslomässiga hållet med frågor som ”hur kändes det här” medan mannens försvar är mer lagd åt det sakliga hållet med påståenden som ”det är så här... för att...”. Jag tycker därför att det skulle vara intressant att fortsätta med ett genusteoretiskt perspektiv och se om kvinnor och män som förövare vid våld i nära relationer döms olika på grund av att de är just kvinnor eller män, och för att se om jurister uppfattar allvaret i brottet olika beroende på offrets kön. Risker med sådana studier är att man reproducerar de uppfattade skillnader som kan finnas mellan könen och att fokus på en viss grupp stärker en dikotomi som finns. Jag anser därför att detta är någonting som bör beaktas och diskuteras i fortsatt forskning.

7 Litteraturlista

- Archer, J. (2002) "Sex differences in physically aggressive acts between heterosexual partners: A meta-analytic review" I: *Aggression and Violent Behavior: A review journal*, vol 7 nr 4 s 313-351.
- Alveryd, K. (2010) *Manlig styrka och kvinnlig avvikelse?* Studentuppsats Stockholms Universitet, Kriminologiska institutionen.
- Andersson, B. och Lundberg M. (2001) "Kvinnomisshandel som kunskapsfält". I: Åkerström, M. och Sahlin, I. (red), *Det motspänstiga offret*, s 63-91. Lund: Studentlitteratur.
- Bergström, G och Boréus, K (2005) "Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys". I: Bergström, G och Boréus, K. (red), *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, s 9-42. Lund: Studentlitteratur.
- Brottsförebyggande Rådet, BRÅ (2009) *Våld mot kvinnor och män i nära relationer. Våldets karaktär och offrens erfarenheter av kontakter med rättsväsendet*, Rapport 2009:12.
- Burcar, Veronica (2005): *Gestaltningar av offererfarenheter. Samtal med unga män som utsatts för brott*. Lund, Sociologiska institutionen. www.lu.se
- Bryman, A. (2004) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Christie, N. (2001) "Det idealiska offret", I Åkerström, M. och Sahlin, I.(Red.), *Det motspänstiga offret*, s 46-60. Lund: Studentlitteratur.
- Connell, R.W. (2008) *Maskuliniteter*. Andra upplagan. Göteborg: Daidalus AB.
- de Los Reyes, P. och Mulinari, D. (2005) *Intersektionalitet. Kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. Malmö: Liber
- Enander, V (2010) "Våldsamma kvinnor? Den akademiska diskussionen om kvinnors användande av våld i heterosexuella relationer" I: *Könsforskning pågår!* Rapport 2010:3.

FN (1985) *Deklaration om grundläggande rättsprinciper för offer för brott och maktmissbruk*. Resolution 40/34.

Gothlin, E (1999) *Kön eller genus?* Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning.

Grady, A. (2002) "Female-on-Male Domestic Violence: Uncommon or Ignored?" I: Hoyle, C. och Young, R. (red), *New Visions of Crime Victims*, s 71-96.

Graneheim U. H. och Lundgren B (2003) "Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures, and measure to achieve trustworthiness". *Nurse Education today* 24, s 105-112.

Isaksson, J. (2011) *Kvalitativ innehållsanalys*. Umeå: institutionen för socialt arbete, Umeå universitet.

Karbownik, O. (2009): *Män som brottsoffer? En intervjustudie om män som har utsatts för partnervåld av sina kvinnliga partners*. Studentuppsats Stockholms Universitet, Kriminologiska institutionen.

Kvale, S. och Brinkmann, S. (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur AB.

Lander, I. (2003) "Genus, normalitet och avvikelse". I: Lander, I., Petterson, T. och Tiby, E (red), *Femininiteter, maskuliniteter och kriminologi*, s 21-45. Malmö: Studentlitteratur.

Lander, I., Pettersson, T. och Tiby, E. (2003) "Presentation av antologin och en feministisk kritik av kriminologin". I: Lander, I., Pettersson, T. Och Tiby, E. (red), *Femininiteter, maskuliniteter och kriminologi*, s 7-20. Lund: Studentlitteratur.

Sarnecki, J. (2009) *Introduktion till kriminologi*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Skriņjar, M. (2003) "Forskare eller 'babe'?" I: Lander, I., Petterson, T. och Tiby, E (red), *Femininiteter, maskuliniteter och kriminologi*, s 107-138. Malmö: Studentlitteratur.

Sohlberg, P och Sohlberg, B-M. (2009) *Kunskapens former: Vetenskapsteori och forskningsmetod*. Malmö: Liber.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders Gotab.

Wendt Höjer, M och Åse, C. (2001) ”Kön och makt” I: Wendt Höjer, M och Åse, C., *Politikens paradoxer. En introduktion till feministisk politisk teori*, s 15-25. Lund: Academia Adacta AB.

World Health Organization (2002) *World report on violence and health*, Geneva.

Winther Jørgensen, M. och Philips L. (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Åkerström, M. och Sahlin, I. (2001) ”Inledning”. I: Åkerström, M. och Sahlin, I. (red), *Det motspänstiga offret*, s 7-24. Lund: Studentlitteratur.

Övriga källor

www.kvinnojour.se – 26/4- 2011

www.mansjouren.se – 26/4- 2011

www.lagboken.se – Grov kvinnofridskränkning 16/6- 2011

www.roks.se – 26/4-2011

www.socialstyrelsen.se – 26/4- 2011 Våld i en nära relation- våldsutövare- definition

8 Bilagor

Intervjuguide

Ämne: Män som offer för kvinnors våld i nära relationer

Inledning

- Berätta om syftet
- Konfidentialitet
- Frivilligt deltagande
- Inspelning

De utsatta männen

- Vilka män handlar det om? Ålder, klass, etnicitet, utbildning, sexualitet?
- Nuvarande eller tidigare relation?

Den utsatte mannens offeridentitet

- Beskriver de sig som offer?

Typ av våld

- Vanligast med grovt våld, som till exempel slag och sparkar, eller mindre grovt våld, som örfil eller att rivas?
- Fysiskt eller psykiskt våld?
- Kan en man avbryta då han blir misshandlad av en kvinna?
- Våld som utförs av kvinnan i självförsvar eller som första slaget?
- Engångsföreteelse eller upprepat våld?

Möte med rättsväsendet

- Anmälningbenägenhet hos männen?
- Anmäler själva eller annan anmäler?

Utveckling

- Mer synliggörande av detta problem i och med Brås rapport: Våld mot kvinnor och män i nära relationer (2009), har det märkts på de kontakter som tas?
- Synliggörs fler män utifrån klass m.m. efter detta?

Avslut

- Är det någonting som jag inte har tagit upp som du vill diskutera?

Kontakt-mail

Hej,

Jag heter Jenny Engerdahl och jag läser tredje terminen kriminologi på grundnivå på Stockholms Universitet.

Vi ska nu skriva en c-uppsats och mitt ämne är kvinnors våld mot män i en nära relation, med fokus

på män som offer. Jag vill intervjua personer som i sitt arbete, eller som volontär, kommer i kontakt med män som har utsatts för sådant våld så jag undrar om det finns någon som jobbar hos er som har kunskap inom detta område och som kan tänka sig att ställa upp på en intervju? Intervjun kommer att spelas in, och den beräknas pågå i ca 1 timme. Alla uppgifter kommer att behandlas konfidentiellt och deltagandet är frivilligt, det går när som helst att avbryta.

Med vänlig hälsning Jenny Engerdahl